

PLANLEGGING AV DRIFT OG VALG AV UTSTYR TIL AVVIRKNING OG TRANSPORT AV ENERGIVIRKE

Stokmarknes, 26. oktober 2010

Anders Møyner Eid Hohle

Norsk institutt for skog og landskap

Innhold

- Driftsplanlegging
- Sortimenter
- Systemer
  - avvirkning
  - flishogging
  - vegtransport
- Sverige vs. Finland

Driftsplanlegging – er det behov?

- Alle kan vel hogge ved ?

Hvorfor viktig, hvorfor vanskelig?

- Energiverket krever jevn leveranser av uniform produkt
- Geografisk spredning
- Ulike former og egenskaper
(flis, heltre, GROT)
- Transport
- Lagring og tidsdimensjon

Definisjoner

- **Metode:**

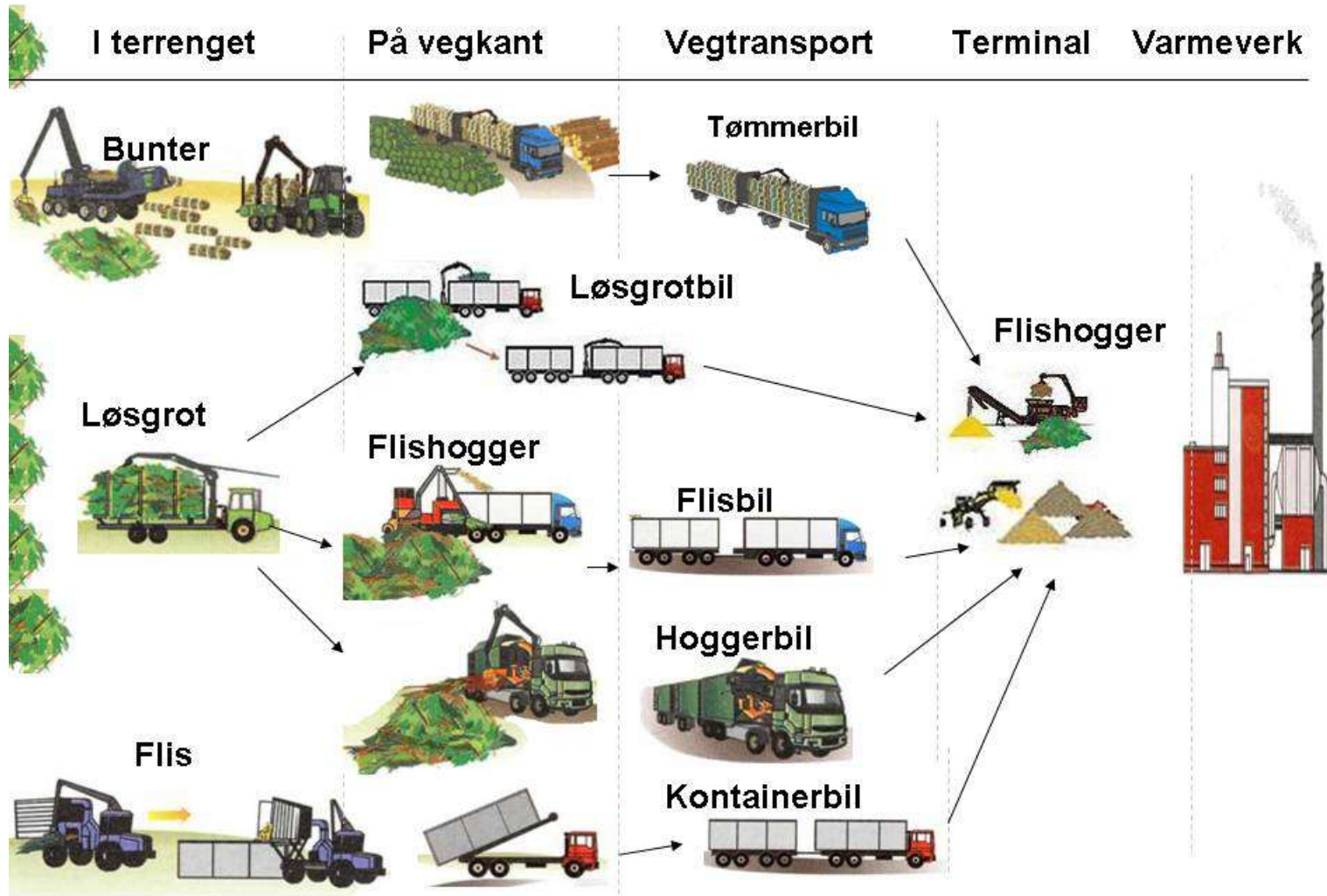
Måten operasjonen utføres på og formen på produktet
-eks. kortvirkesmetoden (CTL – cut-to-length)

- **System:**

En sekvens av deloperasjoner med en innbyrdes sammenheng, hvor den ene deloperasjonen er avhengig av den andre i tid og sted slik at en stans av en av deloperasjonene betyr en forstyrrelse eller stans av de øvrige

-eks. 2-maskinsystemet eller kombimaskinsystemet

Driftsteknikk og logistikk – systemvalg?

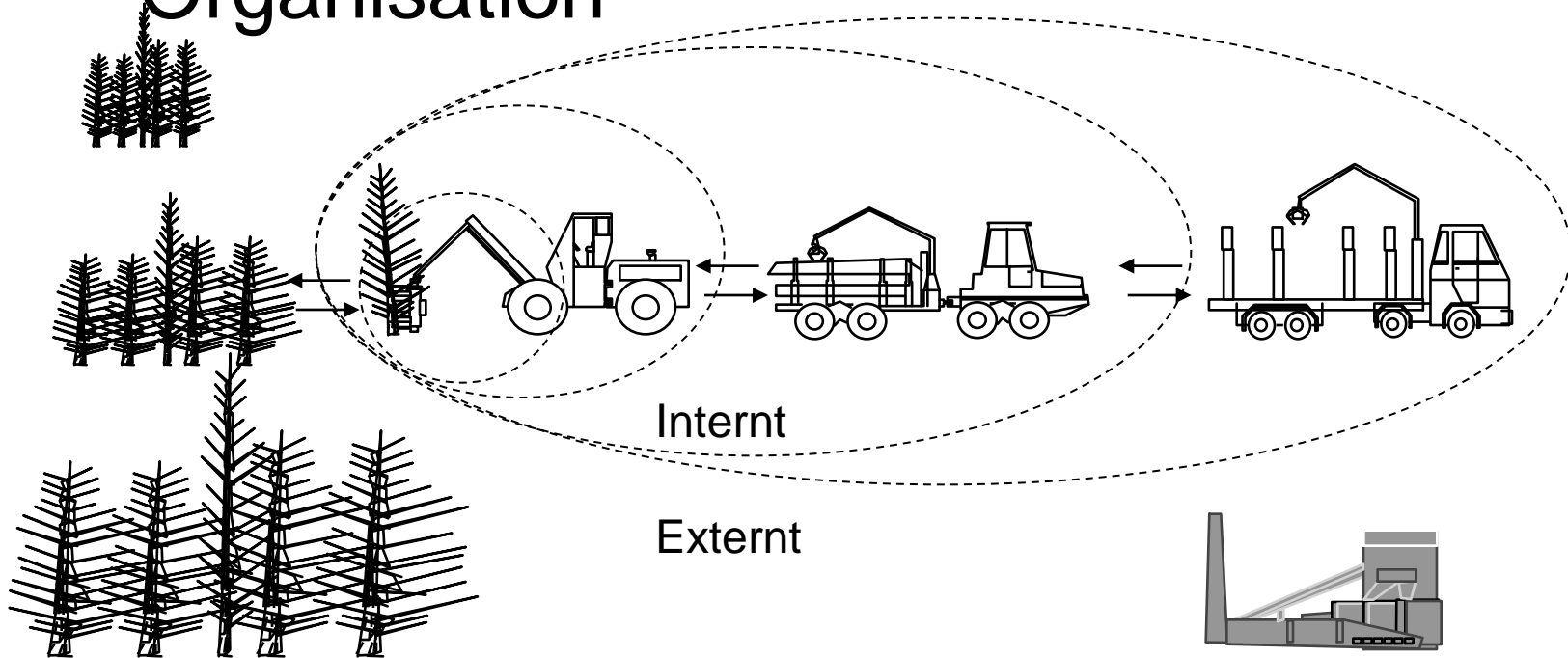

Forutsetninger ved valg av system

- Mål: Et kostnadseffektivt system som produserer riktig brenselkvalitet og er tilpasset de aktuelle driftsforholdene
- Sortiment
- Brenselforbruker (kvalitetskrav flis)
- Oppdragsmengde
- Objektstørrelse
- Avvirkningsforhold (tynning / sluttavvirkning, terreng, transportavstand etc.)
- Velteplass (størrelse og utforming)
- Vegtransport distanse
- IKKE start planleggingen med "attraktiv maskin"

Produksjonssystemenes oppbygging

- Tekniske kapasitet
- Interaksjon
- Organisation

Transport – hvorfor marginal

..putting forest products into perspective..

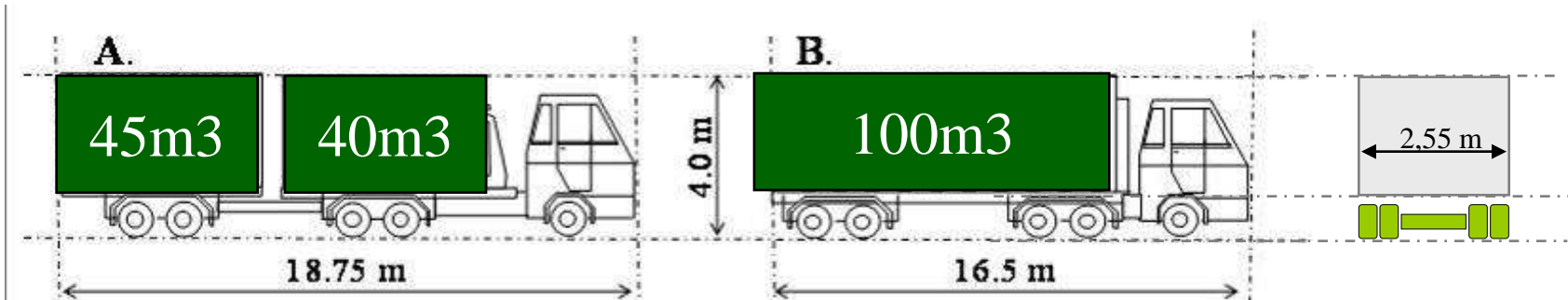
Vs.

Parameter	iPhones*	GJ's*
Units per m ³	625	2.5
Value per unit (NOK)	2,000	50
Value per m ³ (NOK)	1,250,000	125
Truck volume (m ³)	85	85
Value per truck (NOK)	106,250,000	10,625
Cost per km (NOK)	15	15
Max. Distance (km)	7,083,333.00	708.33

*NOTE: Figures are illustrative

Transport av flis – et eksempel på tap i systemet

Bin Config. (BNC)

Gross: 47,746 kg (2,487)

Tare: 24,246 kg (1,316)

Payload: 23,500 kg (2,368)

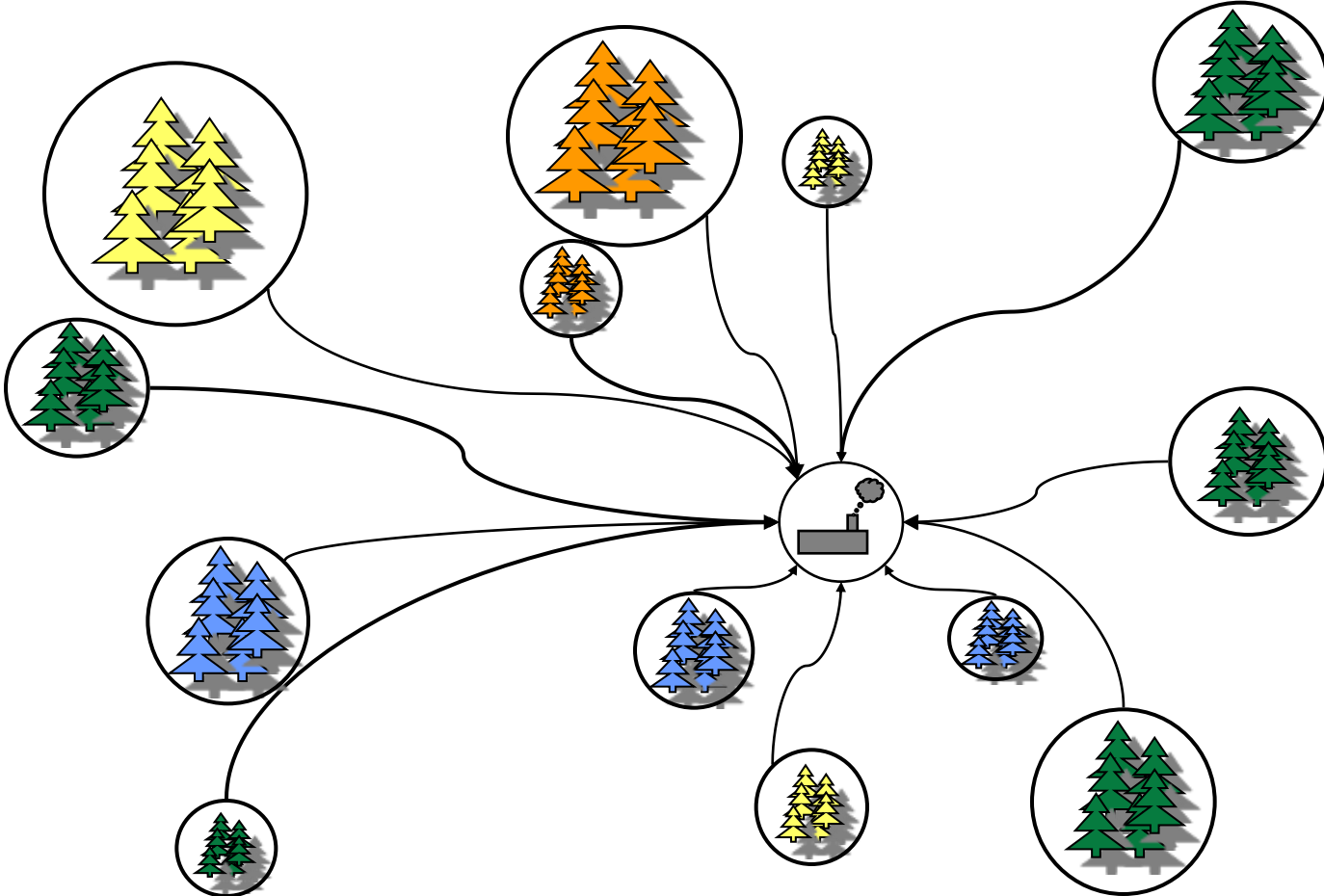
Walking Floor Config. (WFC)

Gross: 45,344 kg (1,790)

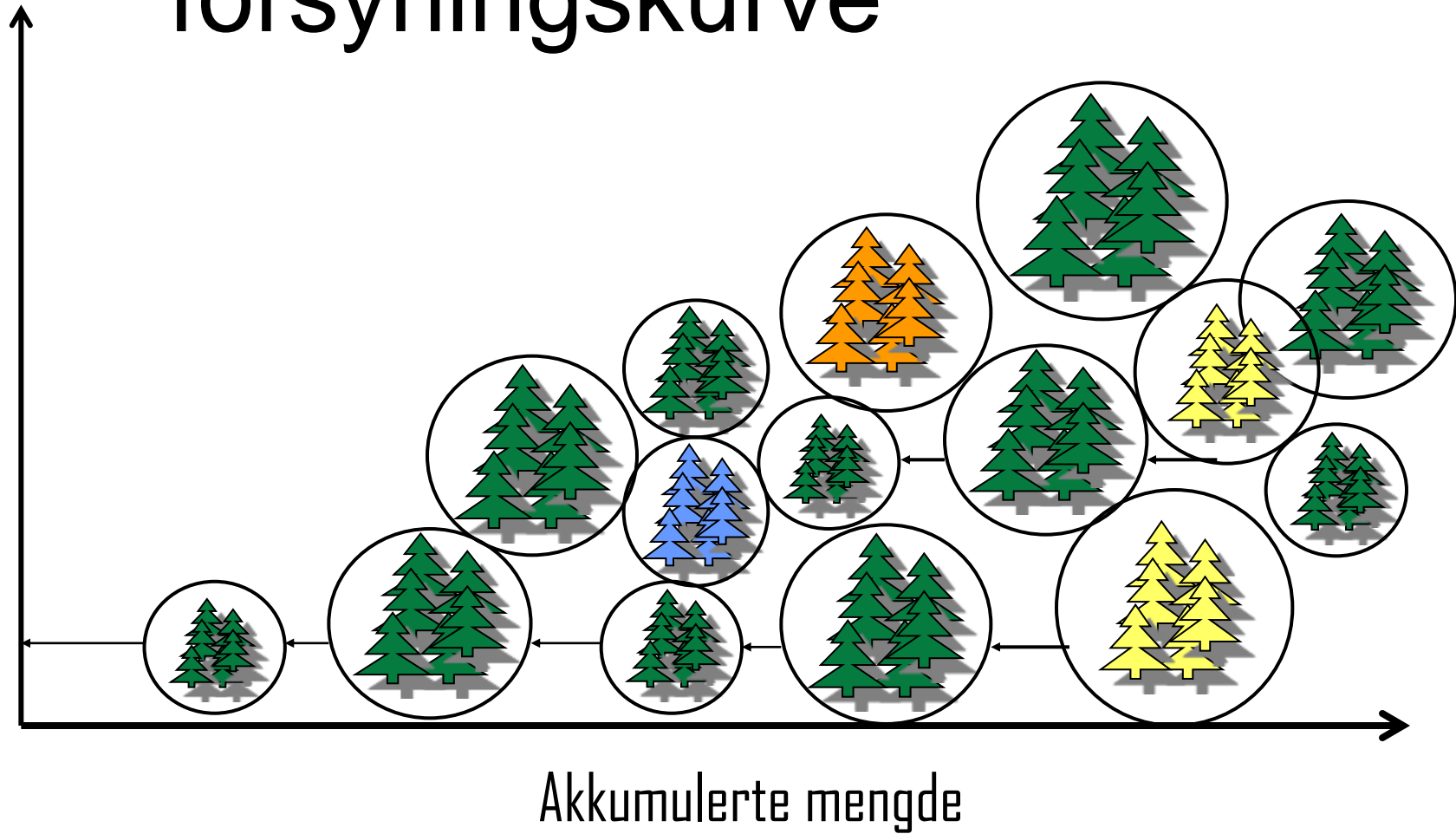
Tare: 16,180 kg (1,316)

Payload: 29,164 kg (1,870)

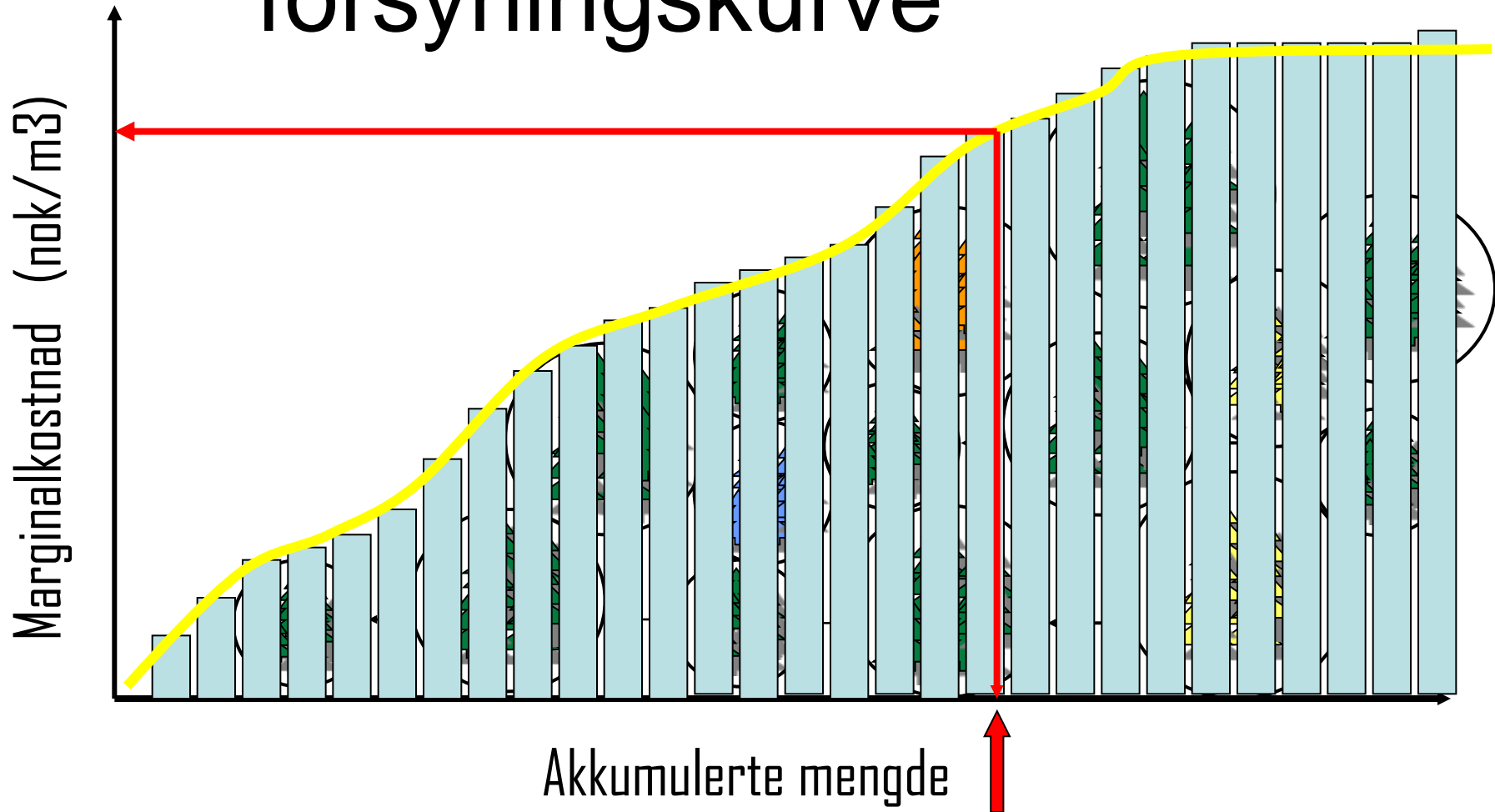
Oppbygging av forsyningskurve

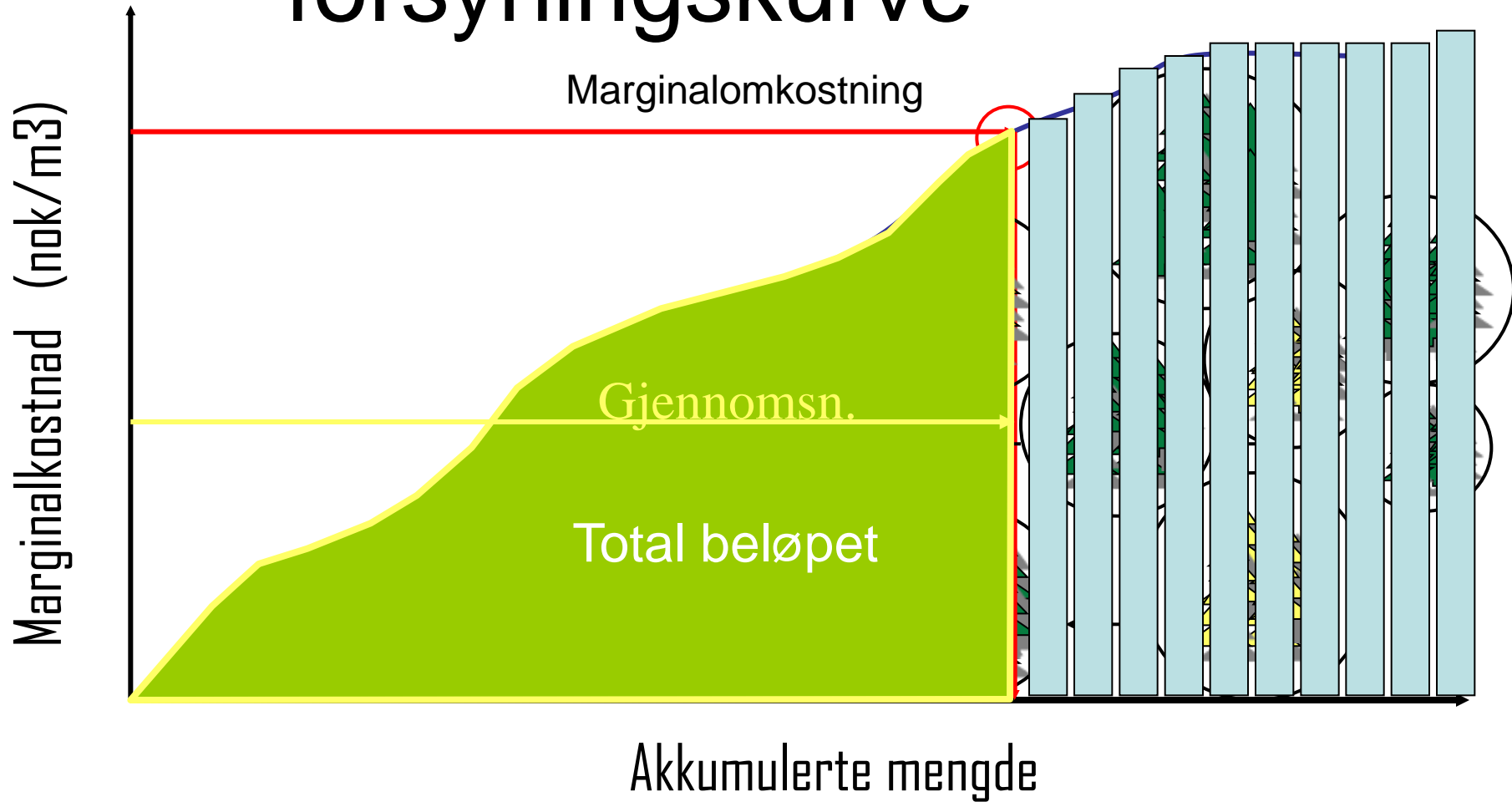
Oppbygging av forsyningskurve

Driftsplanlegging - forsyningskurve

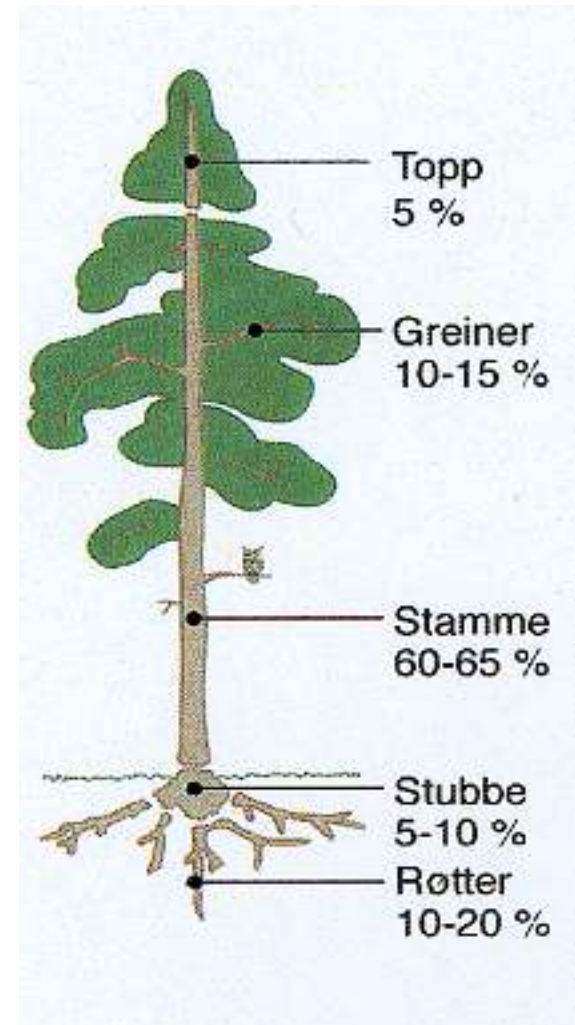

Driftsplanlegging - forsyningskurve

Skogsbrensel sortimenter

- Stammeved
- Heltre
- GROT (greiner og toppe)
- Stubber

Stammeved

Heltre / grovkvistet

GROT

Stubber

Volumkrevende sortimenter

Hogst-
avfall

Tre-
deler

Flis

Bunter

Tømmer

Forsyningskjeder

1. Stammeved
2. Heltre / grovkvistet virke
3. GROT (greiner og topper)
4. Stubber

Stammeved

- Råtegran
- Massevirke
- Småvirke

- Avvirkning med kortvirkesmetoden
- Flishogging ved terminal / forbrenningsanlegg

2-maskin systemet (hogstmaskin + lassbærer)

Heltre / grovkvistet

- Ungskogpleie / tynning
- Jorde- og vegkanter
- Linjerydding
- Kulturlandskap
- Tomtearealer

2-maskin

Kombimaskin

Sagkjede

Klipp

Produktivitet heltreavvirking

(Skog og landskap studie med ABAB-klippen, Aust-Agder, mai 2005)

- Prestasjon klipp:
  - 9,3-12,1 fm³/h
  - gj.snitt volum:
0,026-0,046 fm³/tre
- Prestasjon utkjøring:
  - ca. 11,4 fm³/h
  - lasstørrelse: ca. 6 fm³

Kostnader heltre metoden

(Skog og landskap studie med ABAB-klippen, Aust-Agder, mai 2005)

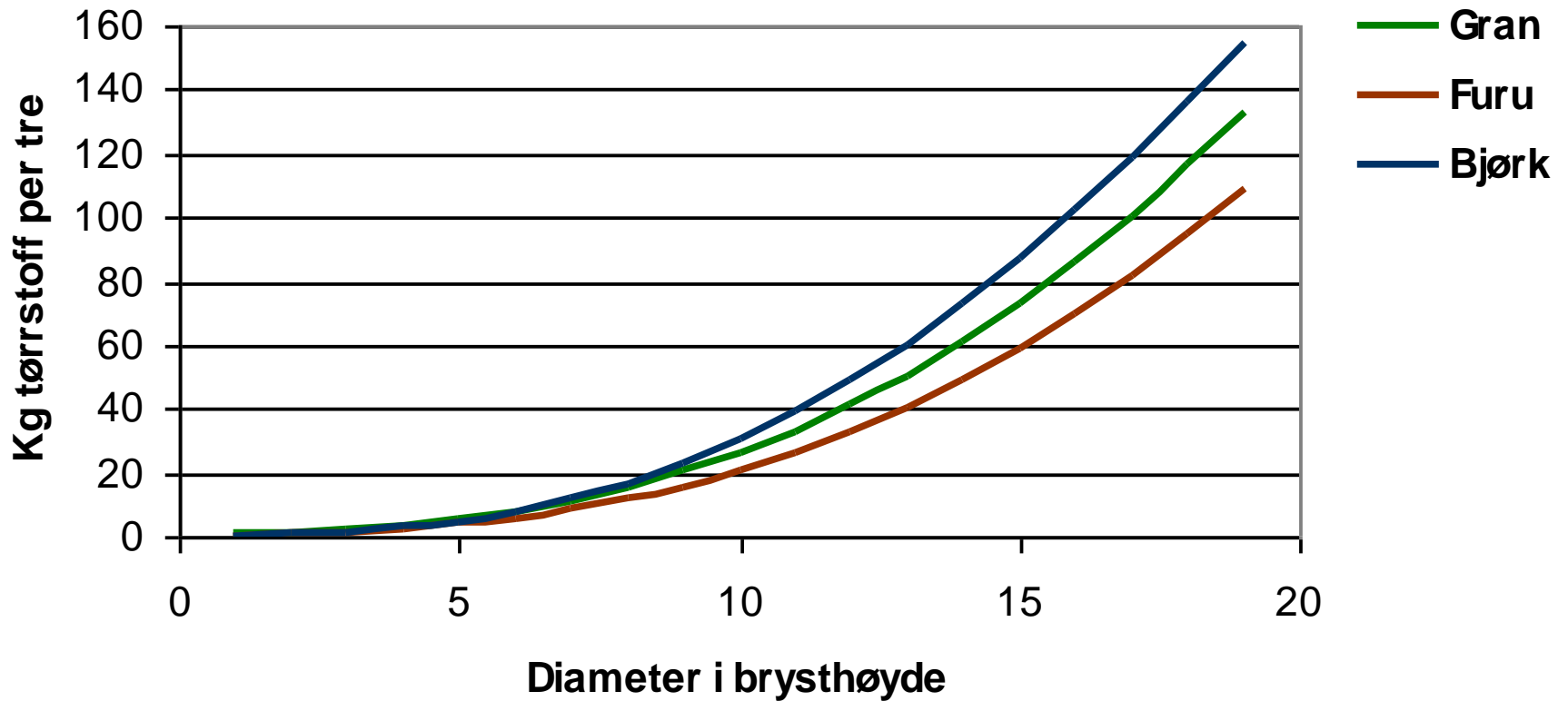
Kr /fm³

	Langtransportavstand 10 km			Langtransportavstand 30 km			Langtransportavstand 50 km		
	100 m	300 m	500 m	100 m	300 m	500 m	100 m	300 m	500 m
Avstand i terreng									
Klipp	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Utkjøre	77	92	107	77	92	107	77	92	107
Flise	92	92	92	92	92	92	92	92	92
Vegtransport	20	20	20	37	37	37	53	53	53
Sum	289	304	319	306	321	336	322	337	352

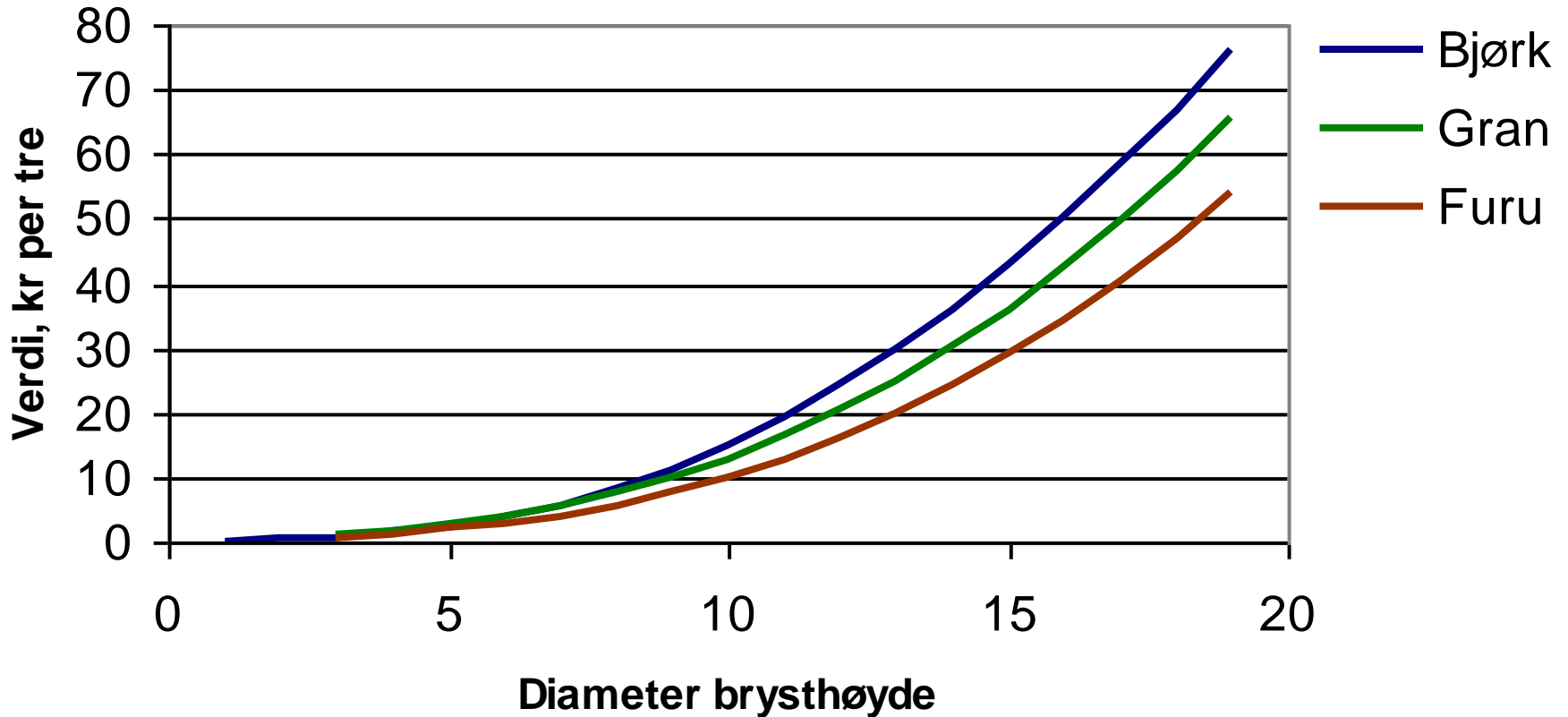
Øre/kWh

	Langtransportavstand 10 km			Langtransportavstand 30 km			Langtransportavstand 50 km		
	100 m	300 m	500 m	100 m	300 m	500 m	100 m	300 m	500 m
Avstand i terreng									
Klipp	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Utkjøre	3,9	4,6	5,4	3,9	4,6	5,4	3,9	4,6	5,4
Flise	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6
Vegtransport	1,0	1,0	1,0	1,9	1,9	1,9	2,7	2,7	2,7
Sum	14,5	15,2	16,0	15,3	16,1	16,8	16,1	16,9	17,6

Tørrstoffmengde vs. diameter i brysthøyde

Virkesverdi som brensel

Forutsetning: 35 % fuktighet, 10 øre/kWh

Grovkvisting

(flertreakkumulerende hogstaggregat)

- Industrivirke + energivirke
- Opparbeiding av flere trær samtidig
- Produktivitetsøkning 15-35 %
- Kvist ligger igjen som næring og kjøreunderlag
- Virket kan transporteres på tømmerbil (med sidevegger)
- Fleksibilitet!

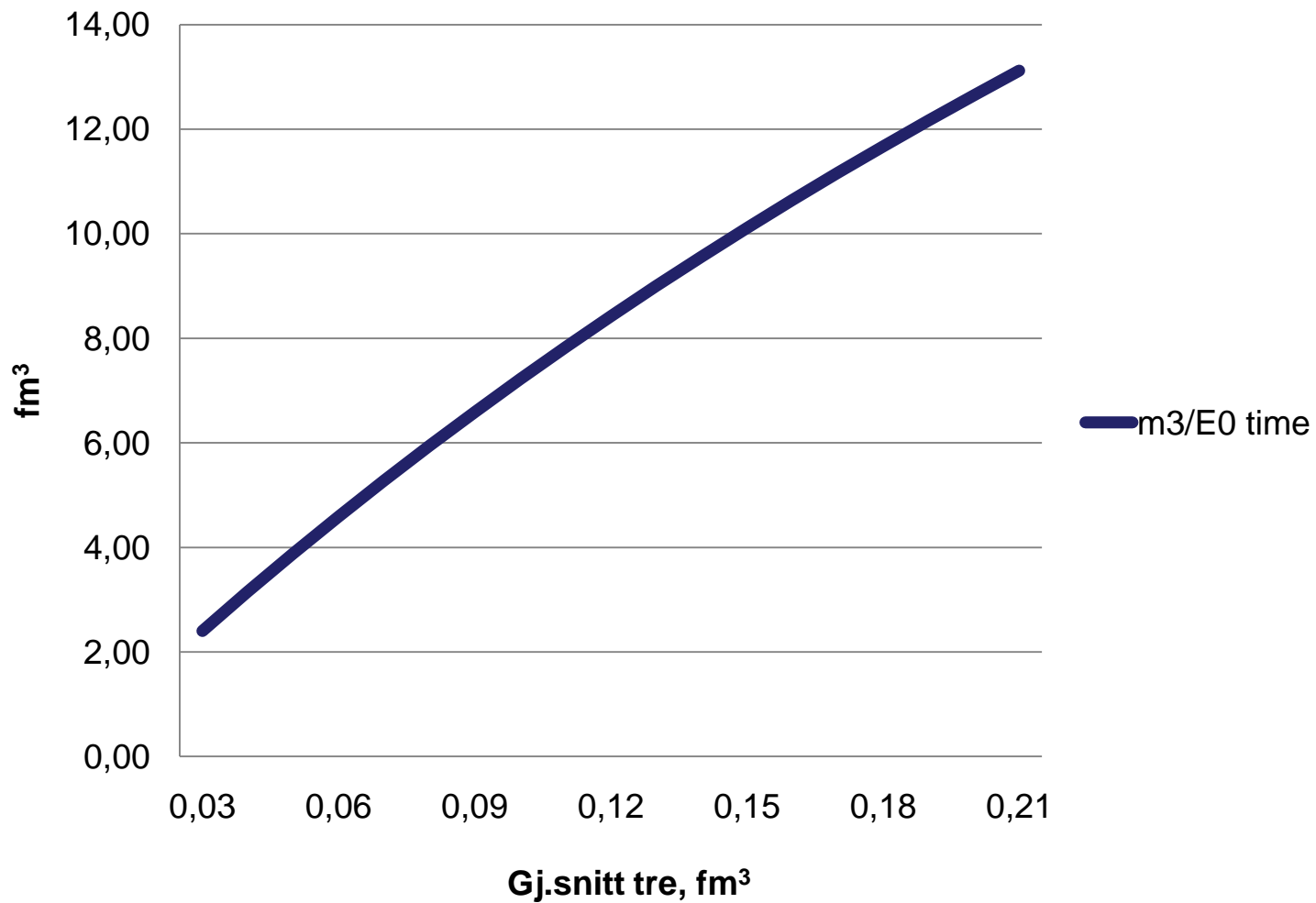

Tynning Stokmarknes

- Lutzi gran, 45 år
- JD 1270E
hogstmaskin
- Krevende kvisting

Produktivitet hogstmaskin

GROT

- Fra sluttavvirkning

Løs GROT

Bunting

Bunting ifm. taubanedrift

Stubber

- Stubber og røtter "løftes opp" med gravemaskin e.l.
- Utkjøring med lassbærer
- "Vaskes" av nedbør
- Kvernes på velteplass eller ved terminal / forbrenningsanlegg
- Høy brennverdi
- Reduserer rotråteproblem
- Markberedning

Flisesystemer

Terreng

Velteplass

Terminal / forbrenningsanlegg

Lassbærer

Traktor

Lastebil

Semitrailer

Kvern, semitrailer

Stasjonær

Vegtransportsystemer

Containerbil

Flisbil

Tredel-/stubbebil

Tømmerbil

"Huggbil"

Togtransport

- Stammevirke / flis / bunter
- Flis: 2500 - 3500 Im^3 per togsett

Sverige vs. Finland

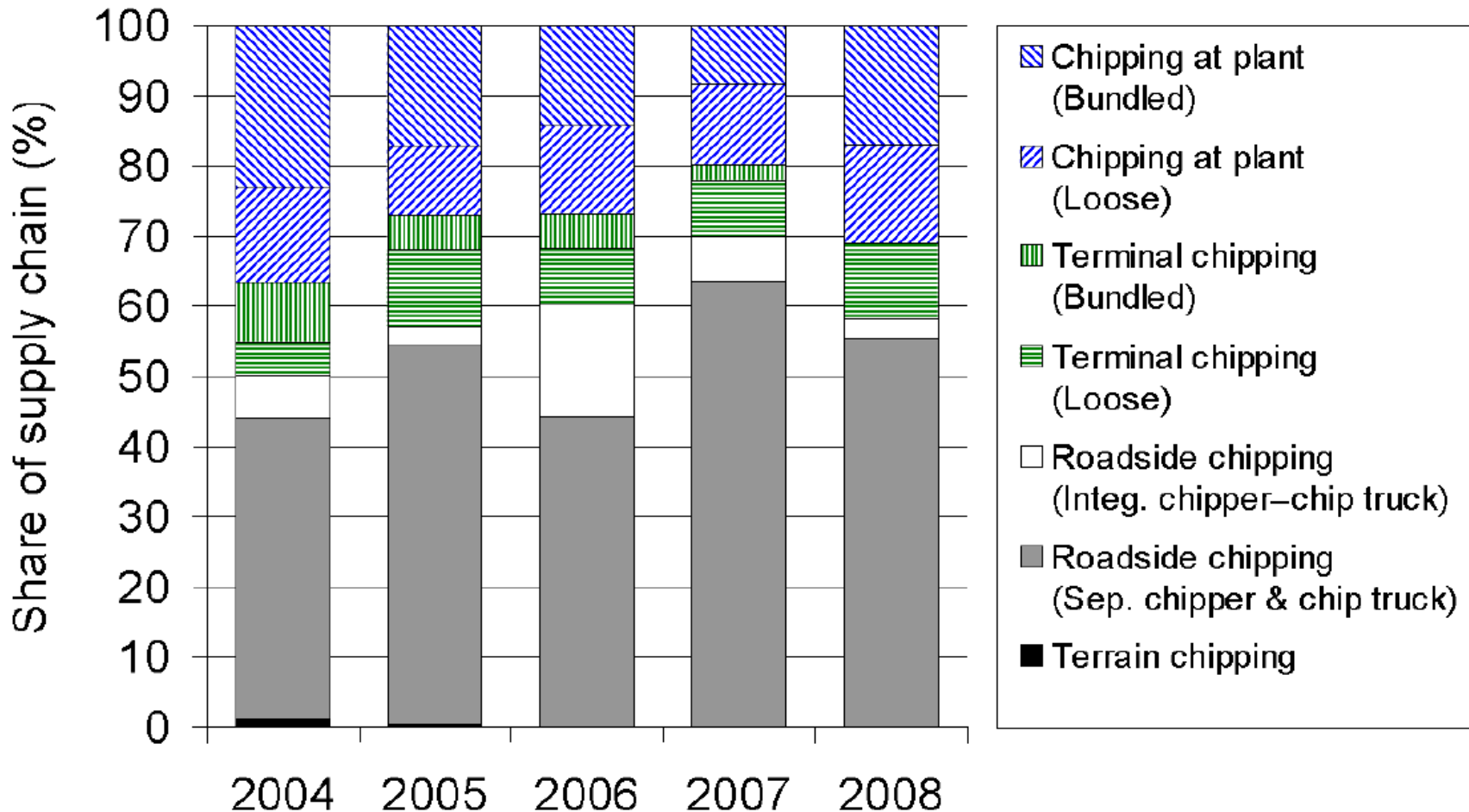
- Sverige:
  - Store og mellomstore varmekverk
  - Store drifter
  - Lange transportavstander (sentralisering)
- Finland:
  - Varmeverk XXL + mellomstore og små
  - Små drifter
  - Lett terreng

Sverige

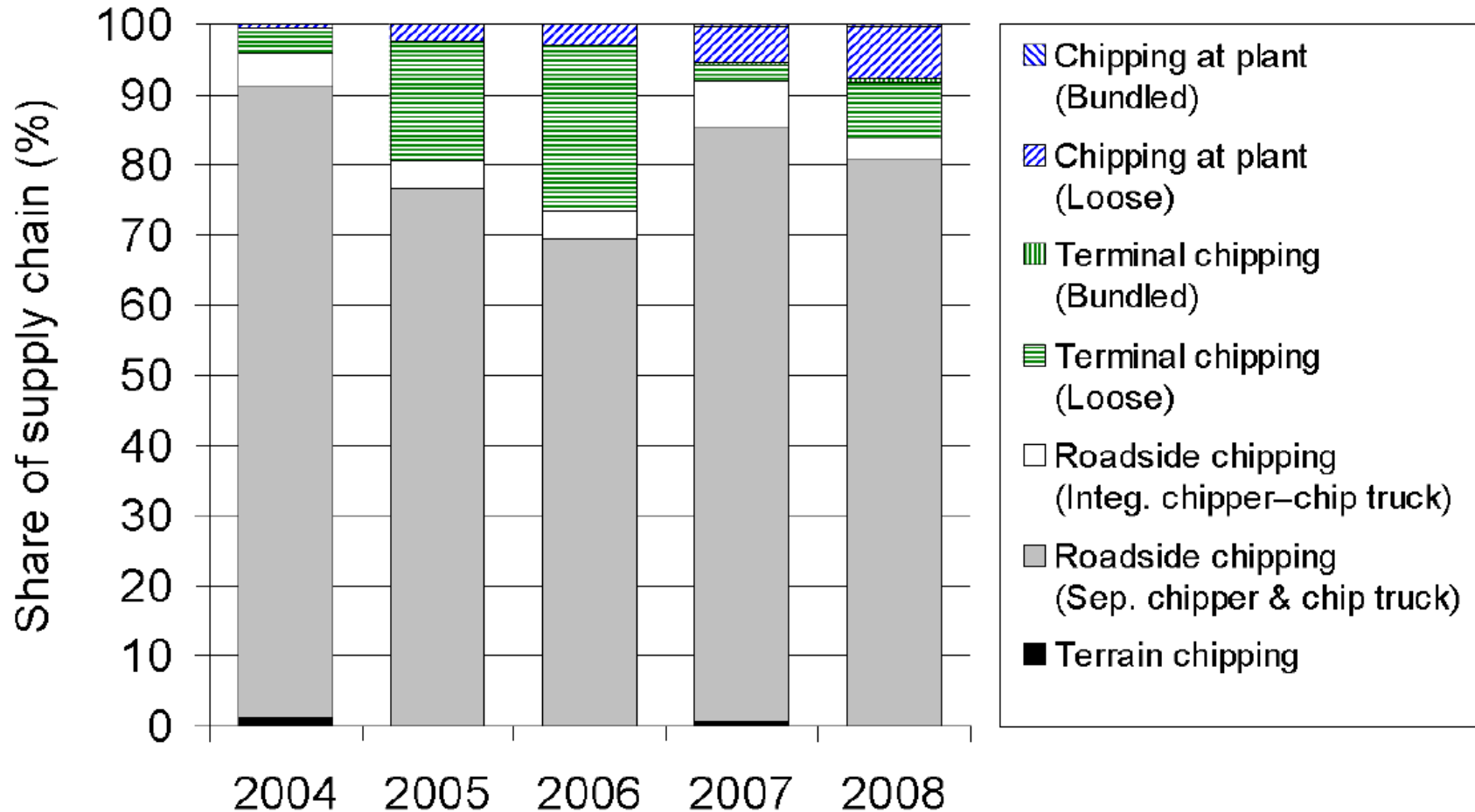
Mest konkurransedyktige systemer for forsyning av GROT flis til store flisforbrukere (*Skogforsk Resultat 6/2006*):

1. Lastebil med flishogger, container og henger ("huggbil") ved korte transportavstander
2. Bunting (i terreng) ved lengre avstander

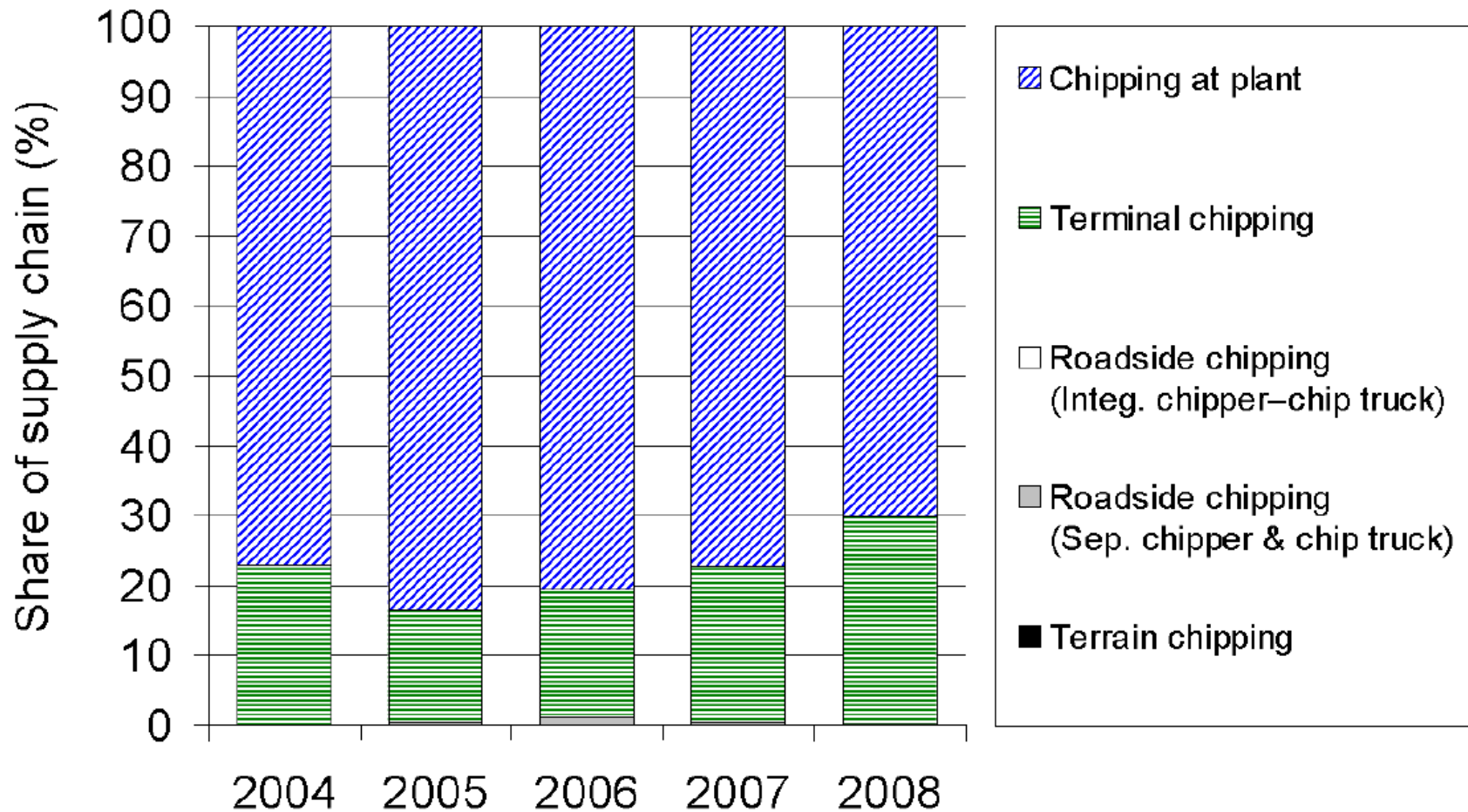
Finland: systemfordeling flishogging GROT

Finland: systemfordeling flishogging heltre

Finland: systemfordeling flishogging / kverning stubber

Oppsummering

- Systemvalg må tilpasses ulike forhold og forutsetninger
- Det eksisterer ikke et universelt skogsbrenselsystem
- Studer forsyningskjeder i Sverige og Finland
- Forskningsresultater og erfaringer bør implementeres i de operative virksomhetene i bransjen

Takk for oppmerksomheten!

